

**Taal en rekenen:
van centraal ontwikkelde examens tot beroepsspecifieke
examens**

Een publicatie naar aanleiding van de leg-uit-bijeenkomst op 3 juni 2014 van het Servicepunt examinering mbo in samenwerking met het ministerie van OCW, College voor Examens en de Inspectie van het Onderwijs.

Datum: 1 september 2014

1. Aanleiding en doel leg-uit-bijeenkomst

Het taal- en rekenonderwijs en de examinering ervan zijn volop in beweging. Er komt veel op mbo-scholen af: generieke eisen voor Nederlandse taal en rekenen, de invoering van centraal ontwikkelde examens (COE's) voor Nederlands, rekenen en Engels, instellingsexamens, de verhouding tussen beroepsspecifieke en generieke taal- en rekenvaardigheden, nieuwe wet- en regelgeving, verschillende regels voor studenten met een beperking, et cetera. Dit leidt tot veel vragen en onzekerheid. Scholen hebben hele praktische vragen, bijvoorbeeld over de taaleisen van de centrale examinering voor specifieke cohorten en het wel of niet meetellen van resultaten bij de zak-/slaagbeslissing. Daarnaast bestaat er soms onduidelijkheid over mogelijkheden voor vrijstellingen en de onderhoudsplicht hiervan.

Het Servicepunt examinering mbo organiseerde over deze onderwerpen op 3 juni een leg-uit-bijeenkomst voor zijn contactpersonen examinering. Zij krijgen binnen hun school veel vragen over generieke en beroepsspecifieke taal- en rekenexamens.

Afbakening

De publicatie van deze leg-uit-bijeenkomst kent een enigszins ander karakter dan voorgaande publicaties. De basis voor centrale examinering is in wet- en regelgeving vastgelegd, maar nog niet helemaal uitgekristalliseerd. Dit betekent dat het ministerie van OCW in de komende maanden rond sommige onderwerpen – bijvoorbeeld taal- en rekeneisen binnen de entreeopleiding – nog aanvullende beslissingen kan nemen.

Naast een korte weergave van de bijeenkomst vindt u in deze publicatie daarom vooral verwijzingen naar relevante wet- en regelgeving en serviceproducten van onder andere het Steunpunt taal en rekenen mbo¹.

Tijdens de leg-uit-bijeenkomst is aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- centrale examinering Nederlandse taal, rekenen en Engels;
- instellingsexamens Nederlandse taal en Engels;
- beroepsgerichte examinering taalvaardigheden;
- het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs;
- vrijstelling voor generieke taal- en rekeneisen.

Validatie en samenwerking

Het servicepunt heeft deze publicatie ter validatie voorgelegd aan het ministerie van OCW (Jérôme Smits), de Inspectie van het Onderwijs (Frans Jozef Becx en Diane de Haan) en het College voor Examens² (Jan Paul de Vries). Daarnaast is de inhoud uiteraard afgestemd met het Steunpunt taal en rekenen mbo en de MBO Raad.

¹ Redactioneel is, in overleg met de betrokken partijen, een klein aantal aanpassingen opgenomen die een aanvulling of actualisering vormen op de geboden informatie tijdens de leg-uit-bijeenkomst.

² Vanaf 1 augustus 2014 heeft het College van Examens een nieuwe naam: College van Toetsing en Examens. In deze publicatie houden wij de term CvE aan.

2. Generieke eisen Nederlandse taal en rekenen

Op 1 augustus 2010 is de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in werking getreden. Vanaf cohort 2010 vervallen daarmee de generieke taaleisen uit het brondocument *Leren, Loopbaan en Burgerschap*. De referentieniveaus taal en rekenen, zoals vastgelegd in het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, komen hiervoor in de plaats. Het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB regelt een groot aantal zaken op het gebied van de uitvoering en examinering van Nederlandse taal en rekenen binnen het mbo. Een belangrijk aspect is de centrale examinering. De centraal ontwikkelde examens Nederlandse taal en rekenen worden digitaal afgenomen.

Met de wetgeving voor de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen – in 2010 met brede steun in de Tweede Kamer (en Eerste Kamer) aangenomen – is een fundament gelegd om het niveau van de beheersing van de Nederlandse taal en rekenen te verbeteren in het primair onderwijs (po), het (voortgezet) speciaal onderwijs (v)so, het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Met de referentieniveaus is voor elke onderwijssector duidelijk en uniform beschreven wat leerlingen/studenten op verschillende momenten in hun leerloopbaan moeten kunnen en kennen op het gebied van de Nederlandse taal en rekenen. Deze basisvaardigheden zijn van belang voor hun verdere loopbaan, hun functioneren in de samenleving en voor een vervolgstudie. De huidige pilotfase biedt scholen de ruimte zich goed voor te bereiden op de invoering van de centraal ontwikkelde examens. Daarbij doen zij ook ervaringen op met studenten waarvoor het lastiger is om aan de gestelde exameneisen te voldoen, zoals studenten binnen de entreeopleiding. In het najaar van 2014 wordt bekend welke aanpak het ministerie van OCW voor de studenten van deze opleiding kiest.

Ter voorbereiding op dit besluit konden mbo-scholen op vrijwillige basis hun niveau 1-studenten laten deelnemen aan de COE's. Het ministerie van OCW neemt de ervaringen van deze scholen mee in het besluit. Meer informatie vindt u in onderstaande documenten:

- Voortgangsrapportage invoering referentieniveaus taal en rekenen 2014 (zie rijksoverheid.nl)
- Cohortenschema's 'Kaders en regelgeving examinering generieke eisen Nederlands, rekenen en Engels' (april 2013)

2.1 Centrale examinering Nederlandse taal en rekenen

De voorschriften voor examinering van de onderdelen Nederlandse taal en rekenen zijn vastgelegd in het Examen- en kwalificatiebesluit en in het examenprotocol voor afname van centrale examens.

Verantwoordelijkheid van de examencommissie

De examencommissie moet zich houden aan de regels in het Examen- en kwalificatiebesluit en het examenprotocol voor afname van de centrale examens. In het examenprotocol staat bijvoorbeeld dat studenten geen digitaal woordenboek mogen gebruiken. In de pilotfase vraagt het College voor Examens (CvE) de mbo-scholen de pilotexamens af te nemen volgens de voorschriften van het examenprotocol. Er zijn in de pilotfase echter geen sancties op het niet naleven van dit protocol. Na de pilotfase is

naleving van het examenprotocol wel verplicht. Voor Nederlands mbo-4 is dit vanaf schooljaar 2014-2015. Het is van belang dat de afnamecondities bij het centraal examen voor alle mbo-studenten gelijk zijn. Daarom moet een examencommissie zich aan het examenprotocol houden. Het examenreglement van de mbo-school mag niet in tegenspraak zijn met of een inperking zijn van regelgeving vanuit het CvE. Het mag wel een verbijzondering daarvan zijn. Zie: www.examenbladmbo.nl.

In het toezichtskader staat dat de examencommissie zich ervan moet vergewissen dat het examen afgenomen is volgens het examenprotocol en dat deze commissie verantwoordelijk is voor de vaststelling van het uiteindelijke resultaat. Ook bij centrale examinering heeft de examencommissie haar verantwoordelijkheid; er is nog een groot aantal zaken waarop zij zicht moet hebben of waarover zij een uitspraak moet doen. Zo kan zij bijvoorbeeld steekproefsgewijs de resultaten vanuit Cito controleren en moet zij toezien op een valide uitvoering van het afgesproken examenprotocol.

Moment van afname centraal examen

Een school neemt het centraal examen af nadat ten minste de helft van de voor de student geldende studieduur is verstreken. Bij opleidingen van twee jaar of korter moet afname plaatsvinden in de laatste twaalf maanden van de opleiding. Het gaat hierbij om afname in de tweede helft van de *geplande* onderwijstijd op basis van de onderwijsovereenkomst (ook). Wanneer een student onverhoopt studievertraging oploopt, heeft dit geen gevolgen voor de geldigheid van eerder behaalde resultaten voor het centraal examen. De student die studievertraging oploopt, hoeft dan dus niet opnieuw het centraal examen te doen. Dit geldt ook voor studenten die vrijstelling hebben gekregen en studievertraging oplopen, zie verder paragraaf 4.

Aangepast centraal examen

Het College voor Examens stelt ook regels op voor de afname van de COE bij studenten met een beperking en biedt (afhankelijk van de beperking) aangepaste examens aan. Bij het instellingsexamen Nederlandse taal adviseert het CvE, waar relevant, zoveel mogelijk dezelfde faciliteiten aan te bieden als bij het COE. Het CvE geeft geen regels voor de afname van de instellingsexamens. Zie voor meer informatie: [Special needs special](#) pag. 10 en 11.

De noodzaak van aangepaste examens wordt individueel beoordeeld en toegekend. Bij bepaalde beperkingen moet de student een deskundigenverklaring hebben of moet de school een dossier opbouwen. Het is zaak zo vroeg mogelijk in de opleiding duidelijk te maken of er sprake is van een beperking én of dit leidt tot aangepast examineren. Scholen mogen namelijk alleen aangepaste examencondities (zoals tijdverlenging) aanbieden aan individuele studenten met een beperking. Het is niet toegestaan om – bijvoorbeeld – een hele groep studenten dertig minuten extra tijd te geven voor een examen wanneer slechts enkele studenten binnen deze groep een dyslexieverklaring hebben. Meer informatie vindt u in [examenbladmbo.nl](http://www.examenbladmbo.nl) en [Brochure special needs special](#) (geldig pilotjaar 2013-2014).

2.2 Centrale examinering rekenen

Vanaf studiejaar 2015-2016 nemen scholen bij studenten op mbo-niveau 4 een centraal examen rekenen op referentieniveau 3F af. Vanaf studiejaar 2016-2017 doen zij dit bij studenten op mbo-niveau 2 en 3 op referentieniveau 2F. De jaren ervoor is er sprake van een pilotfase. In deze fase krijgen mbo-scholen de ruimte zich voor te bereiden op de COE rekenen (inclusief aangepast rekenexamen). Deelname aan de pilotexamens is niet verplicht. Als een school niet deelneemt aan het pilotexamen, moet zij de generieke rekeneisen via een instellingsexamen examineren. Het eindcijfer voor rekenen heeft pas vanaf de invoering van de centrale examens invloed op de zak-/slaagbeslissing. Kijk voor meer informatie over centrale examinering rekenen op examenbladmbo.nl: [Rekenen 2F in 2013-2014](#) en [Rekenen 3F in 2013-2014](#) en het [cohortenschema](#).

Pilot aangepast rekenexamen

Momenteel loopt er een pilot met rekenexamens met aangepast niveau. Deze examens zijn beschikbaar voor niveau 2F en 3F en zijn bedoeld voor studenten die ondanks adequate en aantoonbaar extra inspanning (van school en zichzelf) waarschijnlijk niet in staat zijn om met het standaardexamen tot een aanvaardbaar resultaat te komen. Een dyscalculieverklaring is geen vereiste om deel te nemen aan dit aangepaste rekenexamen. Voor details over dossiervorming: www.examenbladmbo.nl. Daarnaast kunnen studenten met een dyscalculieverklaring het reguliere examen rekenen doen met extra hulpmiddelen, die door het CvE worden toegestaan.

Wanneer een student in dit studiejaar (2013-2014) of volgend studiejaar (2014-2015) een aangepast rekenexamen doet in plaats van een standaardexamen, heeft dit (nog) geen gevolgen voor zijn doorstroomrechten. Het is nog niet bekend hoe dit er in de toekomst uit ziet. Zie ook: [Pilot dyscalculie rekenexamen mbo 2013-2014](#)

2.3 Centrale examinering Engels

In artikel 17a van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB zijn de generieke eisen Engels voor mbo-niveau 4 vastgelegd. Deze gelden voor alle studenten die vanaf 1 augustus 2012 zijn gestart met hun opleiding. Vanaf dat moment telt Engels mee in de slaag-zakregeling van de opleiding. Vanaf het studiejaar 2017-2018 is er ook een verplicht COE Engels voor mbo-niveau 4. Tot die tijd examineren scholen Engels met een instellingsexamen of via de pilotexamens die vanaf 2015-2016 ter voorbereiding op de COE Engels plaatsvinden.

Pre-pilot Engels

In een [brief aan de mbo-scholen van 24 april 2013](#) (referentie 495143) kondigt de minister van OCW aan dat het College voor Examens verantwoordelijk zal zijn voor de ontwikkeling van het centraal ontwikkeld examen Engels (COE Engels) voor de niveau 4-opleidingen in het mbo. De opzet en uitrol van het COE Engels volgt in principe de lijn die is gehanteerd voor de COE's Nederlandse taal. In februari 2015 wordt de eerste pre-pilot afgenomen voor de generieke onderdelen lezen en luisteren (ERK-niveau B1). Deze pre-pilot mogen

scholen gebruiken als instellingsexamen voor deze onderdelen. Aan deelname aan deze pre-pilot is een aantal voorwaarden verbonden.

- Scholen moeten ervaring hebben opgedaan met het computereksamensysteem Facet;
- Scholen moeten naast deze pre-pilot zelf, minimaal twee mogelijkheden aanbieden om het examen Engels te doen. Deze twee mogelijkheden zijn eigen instellingsexamens.

Voor deze pre-pilot geeft het CvE een adviescesuur. Daar mag een school beargumenteerd van afwijken. De school moet de eventuele gehanteerde aanpassing van de cesuur doorgeven aan het CvE, zodat het college deze mee kan nemen in de evaluatie. Zie voor meer informatie: [Implementatieplan COE Engels en informatie over de pre-pilot Engels van 15 april 2014](#). Voor meer informatie zie: [handreiking referentiekader Moderne vreemde talen in het mbo](#).

3. Instellingsexamens generieke eisen Nederlandse taal en Engels

Zolang centrale examens nog niet zijn ingevoerd, is er voor Nederlandse taal en Engels alleen sprake van instellingsexamens. De pilotexamens die CITO en CvE ontwikkelen, kunnen scholen als instellingsexamens gebruiken.

In de tekst hieronder wordt specifiek gesproken over die onderdelen waarvoor ook op termijn *geen* centrale examens worden afgenomen. De instellingsexamens vallen onder de verantwoordelijkheid van de examencommissies van de mbo-scholen. De manier waarop scholen deze vormgeven, staat in de (onderwijs- en) examenregeling van de betreffende opleiding. Ook wordt van tevoren bepaald, vastgelegd en meegedeeld aan de studenten hoe de school de verschillende taalvaardigheden (binnen het instellingsexamens) onderling weegt.

Geïntegreerd examineren

Scholen kunnen de generieke taaleisen afzonderlijk examineren en geïntegreerd afnemen in de beroepsgerichte examens. Voorwaarden voor geïntegreerde examinering zijn dat:

- de beheersing van de generieke eisen wordt beoordeeld met afzonderlijke beoordelingsvoorschriften en een cesuur gebaseerd op de referentieniveaus c.q. ERK niveaus;
- de beoordeling plaatsvindt door (vak)bekwame beoordelaars. Dit hoeven geen docenten Nederlands of Engels te zijn. Dit kunnen ook docenten zijn die zodanig bijgeschoold zijn dat zij taalvaardigheden kunnen beoordelen, volgens het referentiekader of de ERK eisen;
- de verschillende generieke taalvaardigheden voldoende worden gedekt;
- er een afzonderlijk eindoordeel in de vorm van een cijfer komt.

4. Vrijstelling generieke eisen Nederlandse taal, rekenen en Engels

In het [Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB](#) (artikel 3b), is geregeld in welke situaties scholen vrijstellingen kunnen verlenen voor het centraal examen, het instellingsexamen en het gehele generieke examenonderdeel Nederlandse taal, Engels of het gehele generieke examenonderdeel rekenen. Deze regels gaan in met de invoering van de COE. Tot die tijd is voor vrijstelling van de generieke examenonderdelen sprake van schoolbeleid. Dat betekent dat het de verantwoordelijkheid van de examencommissie is om de voorwaarden te bepalen op basis waarvan zij vrijstellingen verleent. Hierover legt zij desgevraagd verantwoording af aan de Inspectie van het Onderwijs.

Over de uitvoerbaarheid van artikel 3b uit het examen- en kwalificatiebesluit zijn nog gesprekken gaande. Mogelijk zullen deze leiden tot een andere formulering en/of een meer concrete uitleg. Hieraan wordt vanuit de MBO Raad, DUO en het ministerie volop gewerkt. Inzet is om te komen tot een aanvaardbare administratieve beheerslast en het bevorderen van duidelijkheid voor zowel examencommissies als studenten.

Voor studenten die al een havo- of vwo-opleiding (met of zonder diploma) hebben gevolgd, geldt een soortgelijke regeling, die invloed heeft op de doorstroming naar het mbo. Leerlingen uit het voortgezet onderwijs die de overstap naar het mbo maken kunnen vrijstelling krijgen als het resultaat voor het eindexamen Nederlands of de rekentoets minimaal een 6 is en er na de diplomering nog geen twee studiejaar zijn verstreken. Een dergelijke vrijstelling kunnen scholen voor Nederlandse taal pas vanaf 2015 afgeven, nadat het eindexamen van het voortgezet onderwijs en de normering ervan is afgestemd op de referentieniveaus.

In alle gevallen ligt de verantwoordelijkheid nu bij de student om de bewijsstukken voor het verzoek tot vrijstelling in te dienen. Het is van belang dat uit die bewijsstukken blijkt wanneer hij het examenonderdeel waarvoor hij de vrijstelling aanvraagt, heeft afgesloten.

Verleende vrijstelling en geldigheid

Een vrijstelling is gebaseerd op de opleidingsduur van de te starten opleiding, zoals vastgelegd in de onderwijsovereenkomst (ook). Wanneer een student onverhoopt studievertraging oploopt, heeft dit geen gevolgen voor de eerder verleende vrijstelling. Deze student hoeft dan niet alsnog het instellings- en/of centraal examen te doen. Ook heeft de school na het verlenen van de vrijstelling geen onderhoudsplicht voor deze student, maar uiteraard is er wel de ruimte om studenten deel te laten nemen aan het onderwijs. Voor meer informatie op www.examenbladmbo.nl [vrijstellingen](#).

De MBO Raad heeft in samenwerking met het Steunpunt taal en rekenen mbo en het ministerie van OCW een handreiking voor de scholen over vrijstellingen ontwikkeld. Zie hiervoor het [servicedocument](#).

5. Beroepsgerichte eisen aan talen en rekenen

Vanaf 2011-2012 geldt het volgende: de eisen zoals vermeld in deel B en C in de kwalificatiedossiers zijn leidend. De indicatieve beheersingsniveaus in deel D zijn niet verplichtend en zijn ook géén exameneis. De school kan deze indicatieve beheersingsniveaus gebruiken als hulpmiddel. Als de school afwijkt van deze niveaus spreekt de inspectie de school daar dus niet op aan. Als in deel D wel indicatieve beheersingsniveaus zijn opgenomen, maar deze niet worden benoemd in deel C van het kwalificatiedossier, is er geen sprake van exameneisen.

De examencommissie is verantwoordelijk voor de wijze waarop de school de beroepsgerichte taal- en rekenvaardigheden examineert. De school bepaalt de werkwijze, de manier van beoordelen en het gewicht van de taal- en rekenexamenonderdelen in het geheel van de beroepsgerichte examinering. Dit legt zij vast in het examenreglement en/of de OER, zodat de student vooraf weet wat hem/haar te wachten staat. Voor meer informatie over het toezicht op beroepsgerichte eisen: Inspectie van het Onderwijs, Notitie Talen, Rekenen en Loopbaan & burgerschap, augustus 2014, pagina 8 ([download pdf](#)). Zie voor meer informatie de publicatie: [Examinering generieke en beroepsspecifieke eisen taal en rekenen](#) en de [Voorbeeldexamens moderne vreemde talen mbo](#).

Nederlandse taal en rekenen

In deel C kunnen specifieke eisen aan de beheersing van de Nederlandse taal en/of rekenen zijn beschreven, die nodig zijn voor de uitvoering van de werkprocessen. De beroepsgerichte eisen voor de Nederlandse taal en rekenen moeten in voldoende mate terugkomen in het beroepsgerichte examen, zodanig dat recht wordt gedaan aan deze eisen. Toepassing van de Nederlandse taal bij de kerntaken en werkprocessen vormt doorgaans geen probleem. Ook is toepassing van rekenkundige handelingen vaak noodzakelijk voor het adequaat uitvoeren van kerntaken en werkprocessen. Scholen hoeven de inspectie daarom in principe niet aan te tonen dat de beroepsgerichte Nederlandse taal- en rekenvaardigheden in voldoende mate terugkomen in het beroepsgerichte examen.

Over de keuze voor wel of niet afzonderlijk examineren hoeft de school geen verantwoording af te leggen. Echter, als de eis aan de Nederlandse taal of rekenen zeer specifiek is geformuleerd bij een bepaald werkproces, dan moet de school de beheersing ervan expliciet toetsen en beoordelen binnen de examinering van dat werkproces.

Moderne vreemde talen

In het mbo zijn meerdere generaties kwalificatiedossiers te onderscheiden, waarin verschillende eisen voor moderne vreemde talen (MVT) staan. Ook de beschrijvingswijze van de eisen en het deel waarin deze zijn opgenomen, varieert per generatie van een kwalificatiedossier.

Dossiers voor 2011

In de oudere kwalificatiedossiers (voor 2011) worden de niveau-eisen voor de moderne vreemde talen beschreven in deel B. In deel C staat soms nog per werkproces aangegeven of daar een moderne vreemde taal vereist is, maar vaak wordt volstaan met de algemene aanduiding in deel B. Meer informatie hierover vindt u in het [servicedocument van het Steunpunt taal en rekenen mbo](#).

Dossiers vanaf 2011-2012

In de kwalificatiedossiers vanaf 2011-2012 wordt een onderscheid gemaakt tussen generieke eisen en beroepsspecifieke eisen. De generieke eisen Engels voor niveau 4 worden vanaf 2011 beschreven in deel B. Deze kunnen in kwalificatiedossiers vanaf 2011 beschreven zijn, maar mbo-brede invoering geldt vanaf cohort 2012-2013.

In deel B staat ook aangegeven of één of meer moderne vreemde talen nodig zijn voor het beroep. Deze beroepsspecifieke eisen worden uitgewerkt in deel C. De taaleisen zijn in deel C beschreven als benodigde vakkennis en vaardigheden bij een werkproces en/of in de prestatie-indicatoren. In deel D wordt een indicatie gegeven van het ERK-niveau van de in deel C genoemde eisen.

De beroepsgerichte eisen voor moderne vreemde talen zoals vermeld in deel B en C van het kwalificatiedossier moeten in voldoende mate terugkomen in het beroepsgerichte examen. Als de mvt-eisen terugkomen bij meer kerntaken en/of werkprocessen, dan mogen deze in een beroepsgericht examen geïntegreerd of afzonderlijk geëxamineerd worden. In dat laatste geval moet wel de link met de kerntaken/werkprocessen gelegd worden. Ook mag de school bij de examinering van deze (bij meerdere kerntaken/werkprocessen beschreven) mvt-eisen een verantwoorde keuze maken uit deze kerntaken en werkprocessen. Daarbij moet zij wel aantonen dat de keuze representatief is voor de beheersing bij de andere kerntaken/werkprocessen. Als de mvt-eisen zeer specifiek zijn geformuleerd bij een bepaald werkproces, dan moet de beheersing ervan expliciet terugkomen bij de examinering van dat werkproces.

6. Achtergrondinformatie

Websites

- Op de website van het [Steunpunt taal en rekenen mbo](#) is alle actuele informatie te vinden over de centraal ontwikkelde en instellingsexamens taal en rekenen. Specifiek rondom examinering zijn de tabbladen: 'Examinering' en 'Kaders en regels'.
- [Examenbladmbo.nl](#) is de officiële website van het College voor Examens over de centraal ontwikkelde examens in het mbo.
- Op [www.taalenrekenen.nl](#) vindt u informatie over de doorlopende leerlijnen taal en rekenen.
- Op [aanbodoverzichttaalenrekenen.nl](#) vindt u een uitgebreid aanbod aan leermiddelen, toetsen, volgsystemen, nascholing en (beleids)ondersteuning op het gebied van taal, rekenen en moderne vreemde talen.

Relevante documenten

- Cohortenschema's 'Kaders en regelgeving examinering generieke eisen Nederlands, rekenen en Engels', april 2013 ([download pdf](#))
- Steunpunt taal en rekenen, Examinering generieke en beroepsspecifieke eisen taal en rekenen, maart 2014 ([download pdf](#))
- Steunpunt taal en rekenen, Handreiking referentiekader Moderne vreemde talen in het mbo, januari 2012 ([download pdf](#))
- Inspectie van het Onderwijs, Notitie Talen, Rekenen en Loopbaan & burgerschap, januari 2014 ([download pdf](#))
- Inspectie van het Onderwijs, [Veelgestelde vragen Toezicht op taal, rekenen en Loopbaan en Burgerschap](#)
- Steunpunt taal en rekenen, Voorbeeldexamens Nederlands ([zie website](#))
- Steunpunt taal en rekenen, Voorbeeldexamens moderne vreemde talen mbo ([zie website](#))
- Brief aan de mbo-instellingen van de minister OCW (24 april 2013) (zie [brief](#))

Wet- en regelgeving

Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen

De [Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen](#) regelt dat er referentieniveaus zijn die bij Algemene Maatregel van Bestuur vastgesteld worden en die onder meer gelden voor het mbo.

Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen

In het [Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen](#) staan de referentieniveaus (in bijlagen) en wordt vastgesteld dat niveau 2F geldt voor mbo-niveau 1, 2 en 3 en dat niveau 3F geldt voor niveau 4-opleidingen.

Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB

Het [Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB](#) bepaalt de regels voor de examens in het mbo en legt de basis voor centrale examinering in de examenonderdelen Nederlandse taal, Engels en rekenen. Ook regelt het besluit de verantwoordelijkheid van de diverse actoren in de examinering, zoals het College voor Examens (CvE).

Zie ook het [servicedocument Wijziging Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB, van het Steunpunt taal en rekenen mbo, versie 1.1, 7 mei 2013](#).